

Elif. 1641 Nov 28.

SCENA VITÆ
OPT. MAX.

IMPERATORIS CÆSARIS
AUGUSTI, AUSTRIACI
CAROLIV.
in Elisabetano Vratislaviensi

IV. KAL. XBREIS
Hor. pom.

*per Actores Declamatorios
representanda
indicitur*

à CHORAGO

CHRISTOPHORO COLERO
Historiarum Professore &
Bibliothecario.

VRATISLAVIÆ, Typis GEORGI BAUMANNI.

1656.

443817

L. S.

ET si Romana Lyra primus & solus, in Arte Poëtica, concinnâ a Musicis (apud quos Solæcismus Artis est Sapiens iisdem fidibus Auditorum auribus obstrepere,) traktatione mihi ogganniat inquit:

Horatius
Art. v. 3. 11

Citharædus

Ridetur chorda qui semper oberrat eadem:

tamen si peccatum est, pulcherrima repetere, malo cum Socrate Sapientissimo mortalium hac in parte errare.

Consol. ad
Helv. c. 6

Nam summam illud Sapientia Nomen & Nomen Hippia (cujus mens ex Seneca indigitamento & notâ Characteristicâ vaga & novitate rerum lætissima) novitio Philosopho ex longo annorum intervallo Athenas reverso unum eundemq; in congressibus amicos monendi morem & modum irridenti, falsè respondit: Ego de iisdem Argumentis & materijs Philosophandi eadem dissero & moneo; tu fortasse, quia ingenio & Sapientiæ profectu superemines, de iisdem non eadem profers: atq; rem ita ex vero constare quæstionibus & responsionibus è vita communi & civili desumptis fusè demonstrat; uti cum fructu melioris mentis & delectatione animi legere est apud suavisissimam

Suid.

illam Attici mellificii Apiculam. Eadem ratione, si mihi Curio aliquis aut, Aculeo, & rigidus aliena Cura Aristarchus, aut novitatis avidus, obijciat, me Choraulè in hoc ipso Declamatorie Scenæ, ut ita dicam, Teatro, præ-

eunte,

eunte, Anno hujus Seculi XXXIIX. XIX. Martij de Virtute & Fortunâ Optimi Maximi Impp. Austriacorum CAROLI V. ad tædium usq; Auditorum, per integrum diem Adolescentes plusculos dissertasse, objectori respondeo, si erratum est, juxta Proverbium *dis uci leis la kalà*, aut, quâ gladiatoribus in Corporis exercitio imperabatur, & utiliter etiam in mentis contentione fieri potest, formulâ REPETE, me maluisse cum divino homine Socrate errare, quàm cum alijs benè sentire; uti de Platone suo magnus Academicus Romanorum Tullius in simili causa olim censuit. Quemadmodum autem Socrates Moralem illam privatæ beatitudinis Sapientiam unâ eademq; viâ & ratione Discipulis suis instillavit, ac cupiit quantum ex Seneca præcepto posset, universa transfundere; ita ego hæcenus nonnullis meis Auditoribus civilis & pragmaticæ doctrinæ, in spem Reipublicæ educandis, semper unâ & eadem viâ utilia vitæ & politicæ Præcepta & Exempla, ex admirabili Lipsianæ Politices opere, proposui. Memini enim salutare Sapientissimi Romanorum monitum: Scio, inquit, à Præceptis incipere omnes qui monere aliquem volunt, & in Exempla desinere. Mutare hunc Ordinem interdum expedit. Aliiter enim cum alio agendum est. Quosdam ratio ducit, quibusdam nomina clara opponenda sunt, & Auctoritas, quæ liberum non relinquat animum ad speciosa stupentem. Deinde, quia juxta Eundem Sapientem, longum iter est per præcepta, breve & efficax per Exempla, hæc ipsa ex veteri & nova historia, ac ipsâ præsentem Eu-

Benef. l. 6.
c. 16.

Consol. ad
Marc. c. 2.

Epist. 6.

paneg. c.
41.

ropa Scenâ, varia rerum & personarum lecta, audita,
& visa etiam, meis bonâ mentis Alumnis communicavi,
& posthac etiam bonâ fide communicabo. Nam monente
Plinio Trajani laudatissimi Principis laudatissimo Prae-
cone, melius homines (præcipuè studiosi Adolescentes)
Exemplis docentur, quæ in primis hoc in se boni ha-
bent, quod approbant ea fieri posse, quæ præcipiun-
tur. Præterea etiam si perfecti Polyhistoris officium
sit, omnium seculorum, Gentium, & Nationum, Urbium,
& Terrâ Mariq; locorum situs, Initia, incrementa, de-
crementa, conversiones, ac interitus nosse: tamen quoniam
supra humani ingenij captum & memoriæ fidem infinita
istâ rerum varietas, perplexitas, & multitudo est, ac quo-
rundam seculorum caligo, strenua inertia, aut spissa bar-
baries, ingenijs aut non eductis, aut morbis temporum la-
borantibus, multas res gestas, damno silentio, et perpetuis
tenebris involvit, excusationem aliquam meretur Polyhi-
stor, si in longe disitis, & exoticis hospes, modo in patrijs
familiaris & Contubernalis sit. Non enim audiendi sunt
illi nauseabundi, qui sibi somniant vile esse quicquid domi
aut in patria nascitur: Sed, cum arbitratur Aristotelis
proprium prudentis viri munus sit rectè consulere,
nemo illud bona fide obibit nisi morum animo-
rumq; patriæ suæ prudens exstiterit, & exactè sci-
verit ad consilium de Republica dandum, caput esse
republicam nosse: Quo neglecto, uti externus &
advena Consiliarius, ita & scriptor aut lector Historia-
rum peregrinarum, non rarò hallucinabitur. Unde ipsi

6. Ethic.
ad Nic.
c. 7.

Tacit. A-
gric. c. 19.
Cic. 2. de
orat. c. 82.

Thuano

Thuano Augustissimo nostrorum temporum Scriptori
Guilielmus Cambdenus nonnullibi ignorantiam aut pe-
regrinitatem in Anglicis, & Goldastus ac Piccartus in
Germanicis rebus, modestè obijciunt, quasi interdum tan-
quam hospes in alienâ Republicâ versetur. Quapropter
tam in studij mei historici, quàm Professionis ejusdem rei,
ante quadriennium mihi ab Amplissimo & Prudentissimo
Reipublicæ hujus Senatu concessæ, curriculo, continuè eò
summâ ope nixus sum, ut furventus aliquando vitæ publicæ
operatura in Notitia quattuor summorum Imperiorum non
aspernabilem quidem, in Romano-Germanici verò exa-
ctiorem, tanquam magis necessariam & utiliorem, ratione
status nostratis, peritiam imbiberet, ne aliquando igno-
rantia Imperij & Germanicarum rerum domi peregrina-
retur. Quanta enim Majestas & Amplitudo sit hujus
Imperij, postquam id antea in factiones divisum, Virtute
sua CAROLUS verè Magnus, primus Occidentis Imperator,
cum Republica Germanorum unitum, in eam bellissimam et
ultra octo integra secula perdurantem formam redegerit,
patet ex Thuani gravissimo Testimonio; quod nullum ro-
bustius corpus aut hodie sit, aut olim fuisse homines
meminerint. Dignitas etiam Imperij hujus & præ-
minentia ex eo constat, quod extinctâ Caroli Magni fami-
liâ, à tempore Ottonis III. Autoris Septemviralis Colle-
gij, libera constet Electio, ne quis exterus, & non Ger-
manus in Imperatorem eligatur. Præterea Impera-
toria Majestas,
Cui par est nihil & nihil secundum,

Præf. Rer.
Angl.
In margi-
ne Ed. 2.
Germ.
Observ.
Hist. Pol.
Dec. 15.
c. 1.

lib. 2. Hist.

Aur. Bull.
Car. IV.

A 3

Quod

Quod Poëta de Româ Romani Imperij quondam sede gloriatur; omnium Regum aliorum dignitatem supereminet in eo, quod sola jus habeat creandi Reges, Duces & reliqua Nobilitatis nomina. Imperator enim, juxta Symmachum Vir Deo proximus est, qui per Orbem nihil non venerationis meretur: juxta Athalaricum Gothicum Regem, sine dubio, terrenus Deus, & quisquis adversus eum manum moverit, ipse sui sanguinis reus existit:

I. 10. Epi-
stol. 27.

Anton.
Quot. a.

Conf. 1. n.

11. Cuff.

catal. glo.

part. 5.

conf. 27.

1. 4. c. 24.

Val. Max.

1. 4. Mem.

6. 1.

Præfat.

Admir.

Juxta Baldum; Sumus Superior, Dominusq; Orientis, Occidentis, Meridici, & Septentrionis: Cujus fortuna & auspiciis cum cæteros Reges superemineat, in signum præminentia, triplici Diademate insignitur. Hoc vero planè admirandam, & singulare divina Providentia Opus est (præterquam juxta Livium Libertatis custodia sit, si magna Imperia non sint diuturna, & temporis modus imponatur, quibus juris imponi non possit, & exemplum succurrat Q. Fabij Maximi, Patrem suum Avum Pro Avumq; Consulari honore perfunctos reputantis, qui pro filio ejusdem Dignitatis Candidato deprecabatur, ut Fabia Genti vacationem hujus Maximi honoris populus Romanus daret) quod celsissima hujus Imperatoris Majestatis dignitas, in Augustali & terrarum Imperio divinitus data & servata, Austriaca Gente, per liberam Septemvirorum Electionem, per tot secula, bis saltem sub initia interrupta serie continuata est. Res certa & inter admirandas est (malo Lipsij potius mei, Austriacæ Familia devotissimi laudatoris, quam meis verbis extollere) ex unâ Austria X. (nunc XIII. nimi-

rum

rum Rudolphum I. Albertum I. Fridericum III. Ludovici Bavari Collegam, Albertum II. Fridericum IV. Maximilianum I. Carolum V. Ferdinandum I. Maximilianum II. Rudolphum II. Matthiam, Ferdinandum II. Ferdinandum III.) intra hos trecentos (addo semissem propè quarti seculi) circiter annos Orbi Christiano affuluisse, atq; id sanguinis & natalium Serie, sine ullo fulcro adoptionis, quid in omni retrò Principum classe simile: Duo, tres in una domo, & vix fuerunt. In prima ipsa Julij nec ultra sextum etiam adoptio prorogavit. Iterum dico, mirabile. Et quid nisi à DEO tacita vox & testimonium, datam hanc familiam & demissam è cælo in terras esse ad Imperia Terrarum? Quamobrem quod in Metellis Roma vetus Poëta Nævius censuit:

Fato Metelli Romæ fiunt Consules:

id paulo mutatis verbis ita pronuncio:

Fato tot Austrij creantur Cæsares.

Ex quo miraculo liquet verissimum esse effatum, nuperi Austriacarum Virtutum descriptoris Nicolai Vernulæi Historiographi Regis Hispaniarum, & Lovaniensis Rhetoris, ita prædicantis: Credant Mortales, non minus Gentem Austriacam Virtutibus inclitam esse, quàm potentiâ invictam. Qui etiam breve quidem, sed luculentum hoc Elogium hoc devotissimo voto claudit: Faveat divinum Numen, ut cum potentia crescat Virtutum Austriacarum claritas. Sed quæquam omnes à Rudolpho Habsburgico, primo Autore tanta Ma-

gnitudinis

Præfat.
Aust. Vir-
tut.

sub fin.
Præfat.

gnitudinis Austriacæ successores in Imperio gloriosa Ca-
sarcarum Virtutum specimina ediderint, tamen inter su-
os Antecessores

(Fas mihi sanctorum veniã dixisse Parentum)
Virtute & Fortunã

Hor. lib. 1.
Od. 13.

— — micat inter omnes
CAROLI sidus, velut inter ignes
Luna minores.

Car. Scrib.
Polit. Chr.
L. 7. ca. 1.

lib. 21.
Hist.

l. 1. Monit.
c. 5.

De Vna.
Rel. pag.
99.

Quicquid enim in magno requiri Principe potest, in CA-
ROLO V. reperies, adeo, ut illi cognomentum Maximi
Paulus III. Pontifex Romanus, ex Judio, non favore,
indiderit. Thuanus Seculi nostri Livius, nullum per-
fecti magis, & ad omnem Virtutem expressi Prin-
cipis exemplum, nostrã & retrò seculorum memo-
riã, reperiri posse arbitratur, quod iis, qui ad Impe-
rium Virtutis viã grassantur, ad imitandum proponi
queat. Lipsius maximè judicij Historici & Politici Vir,
de Triumviris istis Terrarum Dominis & invicem amu-
lis, notabiliter & candidè, in nullius præjudicium, sic judi-
cat, inquiens: nuper CAROLUS V. nobis (Hispanis &
Germanis) Franciscus I. Gallis, Soleimannus Tur-
cis, imperitabant: Quivis eorum dignus Orbis ter-
ræ Imperio. Et habuissent aut promovissent, nisi
concursum ille fuisset, & alius alium interpellasset.
Idem Magnus ex Iscano avito prædio oriundus Vir, illum
eundem, nunquam satis laudatum, nuncupavit Maximum
Principum à multis retrò annis. His addo Bernegge-
rum Polyhistorum nostri Seculi cum paucis comparan-

dum,

dum, quadrigæ Gravissimorum Censorum constituenda.
Is CAROLUM nostrum Semonem & Virum supra Vi-
ros appellavit; vel ideò, quòd, uti sapientem decet, omnia
prius experiri consilio, quam armis, tanquam prudens ali-
quis Cunctator Fabius, statuisset.

Hujus incomparabilis Principis admirandas res ge-
stas tota Historicorum & Politicorum Natio certatim
æternis Annalium, Panegyricarum laudationum, & seriorum
Carminum monumentis, Avorum, Patrum nostro-
rum, & nostrã memoriã, ingenia dicendis tantis rebus de-
cora celebrarunt, celebrant, celebrabuntq;, dum Virtuti
& Fortunæ Principum decus apud seram posteritatem
constabit. Notabile est quòd Zenocarus de hoc Principe
annotavit; eum nempe ad Exemplum Divorum suorum
Maximiliani I. Cæsaris, Paterni, & Ferdinandi Catho-
lici, Materni, Avorum, Laconisimi & Attici leporis cal-
lentissimum, ac planè Apophthegmaticum Principem fuis-
se: eaq; de causã affirmat se quoddam Carolinorum Apoph-
thegmatum corpus congerere cepisse, sed, cum animadvertisset,
omnia Principis sui verba, Urbanitatem, facetias,
ad loco-seria, incorrupto tamen Imperatoris Majestatis
honore, fuisse, consilium mutasse & Collectanea sua Vul-
cano consecrasse. Unde quasi ex communi naufragio ta-
bular, passim non pauca eorum, in publicis Historijs
postliminiò revertentia, Duumviri isti Clarissimi, Da-
vid Chytraeus, superiore seculo Theologus & Historicus
eximus, ac Julius Guilielmus Zinckgrefius J. C. college-
runt, & bono publico communicarunt.

Tubã Pa-
cis pag.
141.

Orat. de
Car. V.
Apophth.
Germ.
Princip.

Sed

Flor. Præ-
fat.

Sed, ut ad instituti mei rem digitum intendam, licet ipsa rei magnitudo sibi obster, aciemq; intentionis abruptat; tamen more Pictorum in brevi quasi tabella totam Cæsaris hujus imaginem Adolescentes IV. occasione Historica lectionis meæ & varia marginalis à me sibi communicatæ observationis, pro virilibus Adolescentiæ suæ partibus, representabunt. Vos itaq; Patres Patriæ, verbi divini Præcones, Juris Sacerdotes, Curatores valetudinis humanæ, Professores Disciplinarum, Juventutis formatores, Candidati Summarum scientiarum & artium, cum debita honoris præfatione, oro obsecroq;, ut ad præstitutum diem in Gymnasio nostro comparæatis; & exercitiis his Oratorijs, auribus linguis & animis favetis; atq; hac ipsa benevolentia significatione, magneticâ quadam & occulta Virtute, Juventutem Gymnasticam ad Vestræ Eruditionis & Virtutum imitamenta, cum tempore fidem rei factura, atrabatis.

Gratum verò & jucundum auditu & visu nobis erit, si vos, Senatores Magnifici, non tantum faventissimi, Cæsaris Optimi ex commendatione FERDINANDI fratris Principis & privilegium augmento erga hanc Remp. indulgentissimi Principis Apophthegma, nimirum bene constitutas Scholas & exactissima horologia, duo certissima esse signa florentis Reipublicæ, pro vestrâ Prudentia & summo judicio audiatis, sed etiam quantum momentum & fundamentum Reipublicæ sit, recta juventutis Educatio (uti frontispecium Illustræ Mariæ

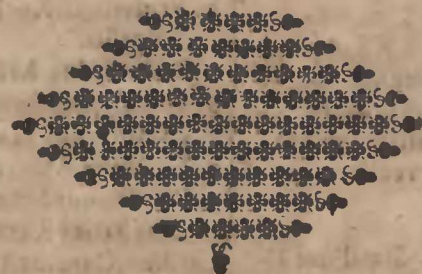
Magdalena

Magdalena Sororis nostræ amabilissimæ omnium prætereuntium oculis & animis sese intuendum offert) arbitremini. Universi verò & singuli aut ipsi docti, aut doctorum admiratores & Fautores ac promotores firmiter credatis velim, ipsum hoc Scientiæ, Sapientiæ, & Prudentiæ Seminarium, quod directrice Præceptorum manu laboriosè hæcenus satum est & nunc seritur, & porro Deo ducte seretur, vires magis cum tempore capiet, & Horatij, uti auspicati hoc publicum Alloquium, ita etiam obsignantis, olim rem & operam ipsam spondentibus verbis

Crescet occulto velut Arbor ævo.

P. P. V. Kal. Xbreis A. C. clj Icc III. XLI.

l. i. O. p.

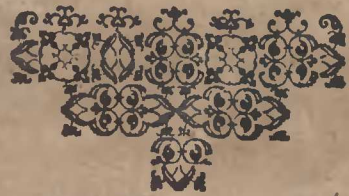

Series

Zenocary
in Vit. Car
V.

Series Personarum talis esto.

CAROLI V. Imp. Scenam Vire exhibebunt	1. Prologi	{ Latinus, Johannes VVagenKnechtus Germanicus, Daniel Francus }	{ Vratislaviâ Silesij. }
	Primarij, Declamationibus	Profis	{ Latinâ, Samuel Pomarius VVintzigio. Germanicâ, Johan. Hanckius Leobschützio. }
		Vorsis	{ Latinâ, Johannes Schefferus Vratislav. Germanicâ, Joachimus Negerus Gryphoro. }
	2. Actores		{ 1. Elias Thomas Lintzio Austriacus. 2. Joachimus Jeschkius. 3. Andreas Scholtzius. 4. Fridericus Rothius Jâgendorfio. 5. Godofredus Mâllerus. 6. Christianus Bornerus. 7. Godofredus Neumannus. 8. Johannes Albertus. 9. Christianus Schefferus. 10. Zacharius Rampuschius. }
	Secundarij	1. XXX. Apophthegmatum Ordine æqualiter distributorum recitatores	
2. Similium Illustrium recitatores		{ Latinus, Carolus Attelmaierus Germanicus, Lucas Frölichius }	{ Vratisl. Silesij. }
3. Epilogi	{ Latinus, Godofredus Hagenmüllerus Germanicus, Sigismundus Kopferus }	{ Vratislaviâ Silesij. }	

1122

Konserw. i oprawa
wyk. E. Reszuta
(1995)

